

**Министарство просвете и спорта Републике Србије
Програм реформе средњег стручног образовања**

Јединица за имплементацију програма

Отона Жупанчича 30, 11000 Београд

Тел.: + 381 11 260 8181

E-mail: office@vetserbia.edu.yu

www.vetserbia.edu.yu

“НАСТАВНИ МЕТОДИ И МОТИВАЦИЈА”

У ОБУЦИ НАСТАВНИКА СТРУЧНИХ ШКОЛА:

**Програм обуке за интерне и екстерне
носиоце промена у Програму реформе
средњег стручног образовања – фаза II**

Аутори

Јасминка Марковић и Мајкл Аксман

Београд, септембар 2006.

“Наставни методи и мотивација”

Одабрани методи који одговарају наставницима у стручним школама у Србији!

Циљ првог педагошког курса је да изгради и/или побољша методичке компетенције наставника, тако што ће бити упознати са различитим врстама метода наставничког рада и који могу бити коришћени у стручном образовању и обукама у Србији.

Учествујући на овој обуци, наставници огледних школа које учествују у Програму, су виђени као модератори наставног процеса у учионици који се ослањају на групни рад. Наш задатак, као особа задужених за обуку наставника, је да обезбедимо сталну комуникацију међу учесницима.

Сви ви, одабрани наставници из 21 огледне школе, ћете приметити да је садржај који се односи на представљене методе приказан у форми директно усмереној на рад. Другим речима, ове методе су много пута употребљене у настави од стране наставника и стручњака за обуку наставника. Ово је посебно важно, ако имамо у виду да је боље опробати методе у пракси, пре него се њима обуче наставници, него обрнуто.

Појединачно, за сваког од вас ко ће радити са нама на овом семинару, за очекивати је да након завршетка обуке поседује основни репертоар нових метода примењивих на стручно образовање, што се пре свега односи на:

- Регулисање наставног процеса;
- Коришћење групног и партнерског рада у учионици;
- Мотивисање различитих група ученика;
- Припремање различитих врста аранжмана учења;
- Активности надгледања часа;
- Широка понуда модела учења; и
- Пружати своје виђење и водити дискусију са ученицима.

Током обуке примењиваће се приступ активног учествовања, и ви ћете преузимати улоге наставника и ученика, истраживаћете колико вам поједини методи одговарају и видећете који су од метода најпримењивији у вашим школама у Суботици, Новом Саду, Тутину, Зајечару, Београду, Нишу и свим осталим градовима у којима се налазе огледне школе.

Током четвородневне обуке, биће вам представљени и многоструко софистицирани методи као што су студије праћења, пројектно планирање, циклус модерације у лабораторијама и сл.

Ова обука представља само део целокупног система обука који се односи на обуку наставника и директора који већ раде у огледним школама, и које се налазе у оквиру Програма реформе средњег стручног образовања. Ова радионица је прва у циклусу и биће реализована са интерним и екстерним носиоцима промена као учесницима.

Ове обуке ће бити признате од стране Министарства просвете и спорта и наставници ће добијати одређени број бодова за то. Сваки од учесника који прође обуку ће добити сертификат, након њеног завршетка.

Веома се радујемо раду са вама, и у циљу што боље сарадње са вама ћемо поделити неке од наших претпоставки и очекивања!

Претпоставке о наставном процесу у средњим стручним школама

1. **Знамо да свако од вас има јак професионални идентитет који проистиче из експертиза из различитих одбласти као што су електротехника, машинство, економија, педагогија, психологија и сл. Током обука ми желимо да радимо са вама у смислу јачања вашег идентитета као наставника у стручним школама!**
2. **Наставници из огледних школа су заинтересовани да се боље упознају са новим методама наставе у стручним школама!**
3. **Суочићете се са активним методама рада које могу бити и потпуно нове за вас!**
4. **Претпостављамо да ће посао наставника који стално користи нове методе у настави од свакога од вас изискивати да појединачно прођете кроз то искуство тежећи сталном усавршавању и осмишљавању нових вежби!**
5. **Обука наставника није компресовање вештина, знања и ставова које треба да се једноставно «доставе» наставнику и да након тога очекујемо да добијемо потпуно новог наставника! Напротив, то је стални процес који може бити инициран, подржан, изазван и пропраћен – и који заједничким снагама морамо да подржимо!**
6. **Принципи активног учења у обуци наставника ће се односити на ситуације из живота и ситуације са којима се сусрећете свакодневно током рада у школи!**
7. **Промовишемо принцип реверзибилности приликом учења и предавања: наставници могу бити постављени у улогу ученика, а треба водити рачуна да и ученици често могу да нам понуде много, одн посматрајући ученике као сараднике обе стране могу имати велику корист!**
8. **Промовишемо принцип самоорганизације и индивидуалних одговорности у обуци наставника, одн. свако од вас треба да преузне одговорност са развој сопствених компетенција везаних за наставне програме, дидактичких и методичких, комуникацијских, педагошких и социјалних компетенција!**

9. Желите да будете бољи наставници и успостављате сарадњу са другима: повезивање и тимски рад имају важну улогу у том процесу!
10. Користимо принцип у коме се преплићу струка и животне ситуације: настава у стручним школама увек треба да буде повезана са животним искуством вас и ваших ученика и тај принцип треба увек имати на уму и користити га када год је могуће!

Табела 1: Организација обуке наставника

Дан	Модул	Садржај	Коришћени методи
Понедељак Пре подне	Блок 1 и 2	Мотивација, Добре лекције у школи	<ul style="list-style-type: none"> • Вртешка • Графити
Понедељак После подне	Блок 3 и 4	Ученик Предузеће Екскурзије, Симулација ситуација	<ul style="list-style-type: none"> • Грудва снега • Изношење идеја «Brainstorming» • Педагошко мишљење • Осветљавање
Уторак Пре подне	Блок 5 и 6	Годишње дидактичко планирање. Симулација (други део),	<ul style="list-style-type: none"> • Играње улога • Аргументација
Уторак После подне	Блок 7 и 8	Процењивање и оцењивање – Писано и друге врсте	<ul style="list-style-type: none"> • Групни рад • Вртешка идеја • Писање умом
Среда Пре подне	Блок 9 и 10	Планирање птратегије у обуци наставника стручних школа у Србији	<ul style="list-style-type: none"> • Лабораторије будућности • Карте
Среда После подне	Блок 11 и 12		<ul style="list-style-type: none"> • Табла са две стране • Приоритети
Четвртак Пре подне	Блок 13 и 14	Дидактичка анализа наставе у стручном образовању	<ul style="list-style-type: none"> • Мапе ума • Позиционирање • Круг за одлучивање • Где сте били и како вам је било?
Четвртак После подне	Блок 15 и 16	Технике надгледања и праћења	

Дан 1:

Блок 1: Представљање учесника и разговор о томе шта очекују од семинара

Тема: **Стећи нова знања у оквиру нове групе!**

Циљеви:

- Сазнати нешто од осталих чланова групе
- Пренети своја искуства другим члановима групе

0.	Увод	
1.	Почињемо полако са упознавањем „представљам господина Светића наставника стручне школе из области...“	Метода: Вртешке (погледати карту метода) Сваки члан групе представља неког другог члана групе, након разговора са њим
2.	Очекивања, жеље и страхови <ul style="list-style-type: none"> • Надам се да ћемо овде ... • Надам се да овде нећемо.... • Мене овде посебно интересује.... • Од наших модератора очекујем • Од осталих учесника очекујем... • На крају овог семинара желим да могу да кажем, да..... 	Метода: Графити , сваки од чланова групе Записује ствари које му падну напамет за зидне новине које висе на зиду, следећи категорије написане на левој страни
3.	Анализа: Како ћемо се односити према очекивањима и страховима?	Дискусија за округлим столом

Блок 2: Презентација развоја критеријума за добру наставу

Тема: **Стварамо сопствену слику о доброј настави!**

Циљеви:

- Захтеви за спровођење добре наставе
- Сложити се у све већим групама о главним елементима
- Резултате добијене у групи презентовати и дискутовати
- Спроведене стратегије тематизовати

1.	Кратко представљање курса	Анекс “Добра настава” и објашњење о томе шта се сматра под добром наставом
2.	Анализа захтева неопходних за добру наставу	Метода: Метода грудве , (погледати карту метода)
3.	Увод и дискусија о добијеним резултатима	Пленарна дискусија

Блок 3: Планирамо посету предузећу

Тема: **Планирамо посету ученика да би видели како изгледају њихова „будућа радна места“ у компанијама из региона!**

Циљеви:

- Учесници курса виде важност предузећа за њихов професионални развој и за ученичко учење
- Учесници курса развијају стратегије посете предузећу

1.	Разјаснити која су искуства са посетама предузећима	Учесници седе у кругу и дискутују
2.	Питања у циљу олакшања дискусије: Који начин рада желите да стимулишете у вашој школи и у раду са ученицима тако што ћете вршити посете предузећима?	Метода: Изношење идеја (Brainstorming) (погледати карту метода)
3.	Развој организационих процедура за посету предузећу	Учесници седе у кругу и дискутују

Блок 4: Симулација (Први део): Рад са правим и фиктивним предузећима

Тема: **Наша замишљена туристичка агенција ради са правим и „фиктивним“ партнерима!**

Циљ:

- Учесници курса разрађују први концепт за планирање и координацију замишљене туристичке агенције

1.	Идентификација неопходних спољних контаката у оквиру реалне ситуације у Србији	Исписивање мишљења на табли
2.	Прављење каталога активности важних за планирање, рад и контролу замишљене туристичке агенције	Метод: ослањање на Педагошко мишљење (погледати карту метода)
3.	Враћање на први дан обуке	Метод: Осветљавање (погледати карту метода)

Дан 2:

Блок 5: Дидактичко годишње планирање и његове методичке импликације

Тема: **Изводимо дидактичко годишње планирање за одељење прве године!**

Циљеви:

- Учесници курса се убацују у улогу наставника стручних школа који предају различите предмете (као што су информатика и рачунарство, енглески језик, српски језик и књижевност, програмирање, финансијско пословање, математику и сл.). Треба да се испланира образовни ток (стратегија) за целу годину рада одељења прве године.
- Постизање сагласности међу колегама око заједничког рада на пројекту

1.	Идентификација типичне ситуације за време припреме образовног тока у једној економској школи	Пленарна дискусија
2.	Упутства везана за ситуације игре улога која даје модератор, припрема за игру улога и њено спровођење уз помоћ методе коју користе учесници курса	Метод: Играње улога (погледати карту метода)
3.	Дискусија о примени ове методе у стручним школама у Србији	Дискусија за округлим столом

Блок 6: Симулација (други део): “Станице са аргументима” да би се проширила палета услуга у нашој замишљеној туристичкој агенцији

Тема: **Да ли треба, или не, проширити палету услуга које пружа наша туристичка агенција?**

Циљеви:

У економским школама у Србији

- Учесници семинара информишу једни друге о специфичним областима рада фиктивне туристичке агенције
- Учесници семинара дискутују о могућностима примене метода „станице са аргументима“ током планирања часова у њиховој школи

1.	Представљање најчешћих „производа“ кабинета за симулацију предузећа и туристичких организација у Немачкој	Примери из кабинета за симулацију предузећа и туристичких агенција
2.	Планирање проширења палете услуга за замишљену туристичку агенцију	Метода: „ Станице са аргументима “ (погледати карту метода)
3.	Разговор о могућој примени представљеног у стручним школама у Србији	Дискусија за округлим столом

Блок 7: Анализа формалних праваца за оцењивање постигнућа у стручном образовању

Тема: **Анализирамо постојеће критеријуме оцењивања у нашем систему стручног образовања у Србији и поредимо их са (могућим) будућим потребама у новим образовним профилима!**

Циљеви:

- Учесници курса раде на битним критеријумима за оцењивање садашњег система стручног образовања у Србији
- Те критеријуме пореде са захтевима за новим облицима оцењивања у наставном процесу и колико је то у складу са захтеваним кључним компетенцијама наставника

1.	Илустрација основних критеријума оцењивања у садашњем систему стручног образовања у Србији	Метод: Групни рад (погледати карту метода)
2.	Презентација резултата рада у групама	Пленарна презентација и дискусија
3.	Поређење постојећих критеријума оцењивања у Србији са потребама оцењивања у току активне наставе	Метод: Вртешка идеја (погледати карту метода)

Блок 8: Усмено оцењивање ученика, које има везе са садржајем активне наставе

Тема: **Стварамо слику о великом броју могућности за оцењивање и вредновање (значи све осим писмених задатака)!**

Циљеви:

- Учесници семинара разрађују форме оцењивања (све осим писмених провера знања), а да су у складу са активним принципима наставе
- Води се дискусија о могућности коришћења ових сценарија у стручним школама у Србији

1.	Учесници семинара разрађују могуће форме за оцењивање током коришћења метода активне наставе	Метод: Писање умом (погледати карту метода)
2.	Разговор о могућој примени у стручним школама у Србији	Дискусија за округлим столом

Дан 3:

Блокови 9-11: Кратко представљање комплекснијих модела и увод у «лабораторију будућности» на тему: «Будућност обуке наставника у Србији»

Тема: **Приближавамо се тежим методама!**

Циљ:

- Информације о великој групи метода који се односе на планирање нових структура и учествовање у «лабораторијама будућности» које, овом приликом, имају за тему будући рад интерних и екстерних носилаца промена

1.	Представљање комплексних метода, које се примењују у настави стручних школа	Употреба личног искуства у плану за «лабораторије будућности»
2.	Увод у метод „Лабораторије будућности“	Анекс: „Опис једне радионице из будућности“

Блок 9: Лабораторија будућности, први део: Фаза критицизма

Блок 10: Лабораторија будућности, други део: Фаза фантазије и утопије

Блок 11: Лабораторија будућности, трећи део: Фаза реализације

(Сваки од блокова траје око 90 минута)

Тема: **„Будућност обуке наставника у стручном образовању у Србији“**

Циљеви:

- Пролазак кроз „Лабораторије будућности“ искуство које имам као учесник,
- Структура будућ обуке наставника у стручном образовању
- Примена ситуација за «Лабораторије будућности» у школама у Србији

Правила метода «Лабораторије будућности»:

1. Током прве фазе, постојећи концепт обуке наставника у стручном образовању је анализиран и подвргнут критици.
2. Током друге фазе, се развија идеална слика обуке наставника у будућности. Све важе жеље и фантазије су не само дозвољене, већ и пожељне, ништа није немогуће!
3. Током треће фазе, процењују се реалне шансе за реализацију предложених промена. Треба постићи договор око тога ко ради шта и у ком временском оквиру.

Блок 12: Могућност примене овог искуства у сопственим школама

Тема: **Где ћемо бити након свега овога?**

Циљ:

- Развити прецизну ситуацију доброг часа, примењиву на стручне школе у Србији

1.	Дидактичка анализа битних метода метода: како их применити у школама у?	Групни рад (погледати карту метода)
2.	Презентација групних резултата	Пленарна презентација након дискусије
3.	Примена метода на конкретни садржај	Метод: Табла са два поља (избор метода за представљене садржаје)
4.	Могући изглед наставног процеса у будућности	Метод: Поставити приоритете уз помоћ давања поена

Блокови: 13+14: Шта је дидактичка анализа у нашим профилима?

Тема: **Спроводимо дидактичку анализу!**

Циљеви:

- Размислити о томе како би требала да изгледа дидактичка настава
- Постићи дидактичку сигурност

1.	Представљање принципа за «дидактичку анализу» следећи процену у пет корака: <ul style="list-style-type: none"> • У чему се види свеобухватна важност садржаја? • Где су се моји ученици, у прошлости, могли срести са овим садржајем? • По чему је овај садржај важан за будућност мојих ученика? • Каква је структура садржаја? • Које примере из праксе могу да употребим да би се садржај «приближио» ученицима? 	Метод: Мапе ума (погледати карту метода)
2.	Дидактичка анализа Задатак: “Почетак наставе у секторима обрада дрвета, туризам и угоститељство и инфоматика и комуникације у трогодишњим и четворогодишњим профилима у Србији.	Метод: Групни рад са фокусом на сектору , дидактичка анализа са презентацијом
3.	Повратне информације од учесника	Метод: Позиционирање (погледати карту метода)

Блок 15: Рад са ученицима и коришћење различитих медија

Тема: **Развијамо сопствени начин рада са ученицима користећи различите медије!**

Циљеви:

- Наставници постају обучени да током рада са ученицима користе различите медије
- Наставници развијају критеријуме за одабир медија током планирања наставних јединица

1.	Почетне информације: «Каква очекивања имају наши ученици када је у питању коришћење различитих медија и које све активности имамо у виду пре, током и после коришћења медија у учионици?»	Метод: Торта за доношење одлуке (погледати карту метода)
2.	Класификовање индивидуалних резултата у групе	Визуелизација резултата

Блок 16: Гледамо у прошлост и настављамо даље

Тема: **Процењујемо програм наше обуке!**

Циљеви:

- Упознавање наставника са методама писмене и других врста евалуације

1.	Поређење информација добијених употребом метода «Графити», које су добијене првог дана и које се тичу очекивања од семинара	Метод: Где си био и како је било? (погледати карту метода)
2.	Евалуација целог семинара	Попуњавање евалуационих упитника

**Анекс 1: “Будућност обуке наставника стручних школа у Србији”
употребљавајући метод «Лабораторија будућности» Роберта Јанга
(*Zukunftswerkstatt*)**

Наставници 21 огледене школе у Србији биће постављени у микроситуацију вршећи стратешко планирање. Фокус ће бити на будућности обуке наставника стручних школа у нашој земљи и вежбе ће бити извођене у облику блокова, од којих сваки траје по 90 минута..

За ову прилику модератори су се оределили за метод Роберта Јанга. Роберт Јанг је научник који је током шездесетих и седамдесетих година двадесетог века истраживао креативни потенцијал људи и развио метод који је светски познат као *Zukunftswerkstatt*, односно, у преводу на Српски језик «Лабораторија будућности».

У првој фази «лабораторије будућности», учесници имају прилику да критикују постојеће стање и том приликом је дозвољено да се каже све што желите али без изношења вредносних ставова. Критике се записују на картицама, затим се структурирају, класификују и проналазе се наслови (називи) за заједничка мишљења.

У другој фази се од учесника очекује да изнесу «фантастичне» и утопијске ставове. Учесници ће моћи да изнесу своје утопијске визије у виду текстова, улога или на било који начин који њима највише одговара.

У трећој фази се учесници поново «враћају у реалност» и моле се да своје идеје реализују у стварности одн. да предложе кораке којима би се дошло до остварења жељеног стања. Коначно, свака од група учесника треба изнесе своје решење, након чега ће се изнети претпоставке на основу који треба проценити могућност успешности сваког од планова.

У првој фази, од наставника се очекује да изнесу групу ставова који се односе на стања или ситуације због којих су забринуте. Многи методи који подразумевају интеракцију и групни рад, ће бити употребљени овом приликом. Након што се искажу све критике, као што је речено, сакупљају се, структурирају и класификују. Ова фаза траје око 90 минута.

У другој фази се очекује изношење креативних идеја од стране наставника, рад се изводи у групама, и свака група ће имати довољно времена да истражи могућности и представи идеје које се односе на идеалну стање стручног образовања. Обично, ова форма и интензитет активности превазилази искуство које су наставници стекли у школама или на универзитетима. Можете очекивати доста смеха, али исто тако и врло озбиљне предлоге, што је све део друге фазе овог «експеримента». У овом делу долазе до изражаја ваши креативни капацитети.

Пре него се почне са трећом фазом, групе ће се поново промешати, као што је био случај и са временом између две претходне фазе, и почеће са радом на припреми

стратегије за реализацију њихових планова. Уколико се укаже прилика, модератори могу да позову представнике Министарства просвете и спорта да присуствују презентацији идеја и евентуално дају своје мишљење о томе које од идеја могу да се реализују.

Постоји слично искуство са наставницима у Немачкој, када је реч о обуци наставника у стручним школама, и том приликом су изнете следеће идеје:

- Организовање заједничких конференција на коме би наставници разменили своја искуства,
- Приказивање активне наставе у разноврсним школама,
- Писање уџбеника и стручних текстова које се могу користити у настави,
- Спровођење ревизије наставних програма
- Успостављање сарадње са Министарством просвете и спорта у циљу информисања о новитетима у обуци наставника,
- Развој «пакета» обуке за колеге,
- Успостављање стандарда за обуку наставника.

У суштини, методологија слична «лабораторијама будућности» се широко употребљава у многим организацијама или на састанцима где се очекује отворено размишљање и изношење идеја. Метод «Изношење идеја» такође може бити употребљен у следећим ситуацијама:

- У раду са наставницима стручних школа;
- Са ученицима стручних школа када се разговара о нпр. проблемима у школи;
- Са представницима Министарства просвете и спорта приликом идентификације спорних тачки у квалификацијама наставника стручних школа у Србији
- Са модераторима семинара који покушавају да превазиђу стару структуру обуке наставника
- Стварање хипотетичке структуре новог центра за обуку наставника у оквиру Завода за унапређивање образовања и васпитања.

Када год га употребљавамо, «Лабораторије будућности» су фасцинантан метод који активира како интуитивно-емоционалне, тако и рационално-аналитичке капацитете учесника!

Анекс 2: “Добра настава” у средњим стручним школама у Србији

„Шта ви подразумевате под добром наставом у стручним школама? “питале су нас многе колеге током неколико последњих недеља и увек смо им одговарали да је на то питање јако тешко дати одговор, зато што постоји много добрих модалитета наставе у школама. На овако постављена питања, најлакше је избећи конкретан одговор, зар не? Или је много боље бити обазрив и не одговорити одмах, а касније покушати избећи површан одговор?”

Уколико изјавимо шта је то добра настава, онда нам требају референтне смернице о томе шта је добро планирање наставе, на пример «добро за...» или «добро у смислу постизања...» или «добро када хоћемо да користимо следеће мере...». «Добра настава» је фраза којом се означава релативна категорија, зато што апсолутно добру наставу је тешко опазити. Нпр, начин извођења неке лекције може битивеома добар за неко одељење, док у другом то не мора бити случај.

Свакако, током првог семинара обуке наставника не желимо да оставимо превише простора за спекулације о томе шта подразумевамо под добром наставом. Зато смо успоставили одређене критеријуме за које мислимо да су основни и од виталног значаја за добру наставу. Сматрамо да се ови критеријуми односе како на прошлост тако и на садашњост и будућност обуке наставника стручних школа у Србији.

«Добра настава» у стручним школама Србије и другим европским земљама је она која:

- **Покреће ученике да напредују.** Ово се постиже када ученици у потпуности схвате неки феномен или смо сигурни да смо у њима створили сет одговарајућих вештина, знања и ставова, или смо их ојачали у социјалним вештинама (нпр. када развију вештине потребне за рад у тиму, или пронађу начин активног учествовања у групи, схвате како да на одговарајући начин реше неке животне проблеме и сл.). За нас је кључно питање на које треба дати одговор, да би се идентификовала «добра настава» ово: «Који моменат током предавања представља тачку када ученици науче нешто?»
- **Ради на «важном» садржају и циљевима.** Много предмета и тема, не само у стручним школама у Србији, су важне кад су у питању испити или друге врсте провере «знања». Овај «секундарни приоритет» никако не би требао да даје легитимитет датом садржају или циљевима.
- **Повезаност садржаја једног предмета са садржајима других предмета** или, уколико је потребно, других профила. На тај начин се ствара интрадисциплинарни приступ и охрабрују се ученици да размишљају о различитим дисциплинама и ширимо њихове видике.

- **Заступа мултидисциплинарне приступе током учења.** Оставити нешто недоречено, не длучивати унапред, не давати «готова решења» која просто треба да науче. Ово схватање је засновано на ставу да све што нам се представља не мора нужно бити добро, исправно или тачно, и да се наука развија у циклусима и да се парадигма знања и схватања науке могу променити.
- **Доследно се придржава циљева** – али не стриктно или твдоглаво већ флексибилно и заобилазно (ако је потребно);
- **Укључује – у планирању и спровођењу – животна очекивања и очекивања везана за будући посао наших ученика.** Претпостављамо да добра настава у стручним школама у Србији (уосталом, и у свим земљама Европе) I assume that good lessons in vocational schools in Serbia (as much as elsewhere in Europe) can only be carried out with major changes in general secondary education schools;
- **Структурира могућности учења** на начин да ученици стекну компетенције у свим областима (нпр. комуникацијске и интерперсоналне вештине, страни језици, међукултурне и социјалне компетенције, компетенције из области предузетништва, очување националног и културног идентитета).
- **Покушава-** где год је могуће - **да у наставни процес укључи ситуације из живота и реалне радне ситуације** као почетне основе за процес предавања и учења;
- **Активно укључује ученике** кроз различите форме добре наставе у стручним школама, као што су фаза информисања, активно слушање, доношење одлука и сл, и укључује ученике у планирање, спровођење и евалуацију њиховог учења;
- **Олакшава учење користећи принципе активне наставе** – што укључује и одражавање мишљења. То је разлог зашто подржавамо овај приступ приликом наставног процеса, и сматрамо да се на тај начин охрабрује аутентично учење;
- **Следи структуру, ред и организацију наставе** which starts from the anticipated learning in our students, in other words the objectives of our lessons;
- **Може бити другачија** од првобитно предвиђеног наставног плана, јер исте лекције које предајемо могу имати различит «одјек» у различитим одељењима и наша очекивања не могу увек бити испуњена 100% ;
- **Користи „стално преиспитивање“** гледајући појединачне часове и/или лекције и користећи инструменте за самооцењивање и стално проверавајући форму предавања, методе, структуру и начине комуникације;
- **Користи методе, радне форме, и форме друштвене интеракције,** које су у циљу бољег учења, олакшавају га и процењују. Ови «инструменти» долазе увек

на крају иницијалног процеса наставе. Такозвана «методика наставе» која често садржи много застарелих облика рада, не мора да буде одбачена али је дозвољено и коришћење метода који нама одговарају или их ученици воле. Зато је и основа за наше семинаре била оријентисана на методе и садржаје који одговарају радном и друштвеном окружењу наставника стручних школа у Србији;

- **Доказује да су наставници** особе које себе не виде само као предаваче већ и као особе које ученике треба да науче да уче, које пажљиво посматрају рад и напредак ученика, пажљиво доносе закључке о ученицима, обазриви су приликом интерпретација градива и одговорно спроводе педагошке интервенције;
- **Допушта наставницима да се представе као «људи»**, што подразумева укључење емоција, промоцију ученичког развоја, могућност блискости али и дистанцирања у односима са ученицима, широкогрудост али и педагошке санкције, прихватање чињенице да радимо са младим људима у стручним школама у Србији.

Сложићете се да је ово прилично дугачка листа захтева и нема поговора о томе да је немогуће урадити све ово у исто време. Односно, немогуће је одговорити истовремено на сваки од ових критеријума, ипак вреди подсетити се набројаних критеријума пре него приступимо планирању часова и наставе у стручним школама. Вероватно се ови критеријуми више односе на жеље као би требало да изгледа наставни процес у будућности, али то не значи да не треба да се трудимо у свакој школи појединачно да их што пре досегнемо.

Да би боље разумела тежња за „добрим наставом у стручним школама у Србији“ морамо имати у виду је могуће користити безброј метода, почевши од традиционалног „ex cathedra“, преко спровођења студија случаја, лабораторија будућности, мапа ума.

Као што је споменуто на почетку, «добра настава» је релативан појам и за сваку ситуацију морамо поново да размотримо шта би било добро.

Заиста се радујемо заједничком раду у Врњачкој Бањи, и надамо се да ћемо имати прилику да вас видимо како предајете након завршетка обуке!

Анекс 3: 18 метода коришћених на радионицама за обуку наставника у Србији

На наредним страницама описане су методе које ће бити коришћене током семинара и радионица за обуку наставника у Србији у септембру 2006. године. За сваки метод дата су упутства за употребу и педагошки коментари. Свака секција садржи и препоруке за материјале који се могу користити током рада и детаљне примере. На крају ћете пронаћи препоруке о томе у ком је делу обуке најбоље употребити који метод.

001 Аргументација (Станице са аргументима)

Употреба	<p>Учесници током коришћења овог метода заузимају став о претходно договореном и изабраном питању (проблеми). Остале учеснике радионице информишу о свом ставу и онда се припремају да учествују у дискусији која почиње тиме што остали чланови групе износе контрааргументе.</p> <p>Сваки учесник ће извући број од 1 до броја колико укупно има `станица`. Особе са истим бројем одлазе до прве `станице` и имају 3-5 минута да припреме своја кратка излагања. Након што сви заврше, групе одлазе до следеће `станице` у смеру кретања казаљки на сату.</p> <p>Када `посете` све станице, сваки учесник/ученик/наставник расправљао је бар једном о свакој од задатих тема.</p>
Коментар	<p>`Станице са аргументима` морају да буду веома добро припремљене и захтевају дисциплину међу учесницима који морају пажљиво да слушају и дискутују са својим колегама.</p>
Материјали	<p>Табле, постери, блокови за писање и остали материјали који су потребни током групног рада.</p>
Примери	<p>Током обуке наставника у Србији `Станице са аргументима` ће бити коришћене да учесници обука продискутују о најзначајнијим темама из области стручног образовања. Када је реч о новим профилима, могу се користити питања попут:</p> <p>Да ли треба да успостављамо везе са међународним институцијама и да ли да користимо услуге обуке у предузећима како би припремили наставнике за изазове у оквиру нових профила?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да ли обуке наставника треба да буду обавезне за све наставнике у стручним школама? • Које су мере које би влада требало да предузме како би профили у школама били стално усавршавани и како би пратили потребе привреде? • Итд.
Ток обуке	<p>Овај метод може да се користи током фаза планирања и структурирања наставног процеса и има улогу да се велика количина информација презентује за кратко време.</p>

002 Изношење идеја (Brainstorming)

Употреба	<p>Тема или проблем је написана на табли или на неком другом месту. Сва питања треба да буду постављена пре него што `брејнсторминг` почне. `Брејнсторминг` подразумева правила која морају да буду јасна свим учесницима пре почетка вежбе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Свака идеја је добродошла, чак иако је тешко остварива или немогућа, • Квантитет је важнији од квалитета, • Критицизам је најстроже забрањен током извођења ове методе, • Нека вас инспиришу идеје осталих учесника! <p>Учесници сакупљају идеје током претходно договореног временског периода и бележе их на табли.</p>
Коментар	<p>Веома често вежбе `брејнсторминга` се изводе сувише уско фокусирано. Када учесници раду приступе превише озбиљно губе се елементи креативности и нестају добре идеје. Током `брејнсторминга` најважније је учеснике ослободити `стега` у глави како би постали заиста креативни и искористили широке могућности овог метода.</p>
Материјали	<p>Табла за писање или нешто слично, оловке...</p>
Примери	<p>`Обука наставника средњих стручних школа у Србији – неке идеје како реализовати нове програме у нашим школама!`</p> <p>Неке од активности се могу подвести под следеће:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Квалификације и задаци наставника, • Нове улоге директора школа, • Регионални програми обуке • Дидактички и методички захтеви •
Ток обуке	<p>Овај метод је веома погодан за фазе планирања наставног процеса током семинара/радионица/обука.</p>

003 Писање умом

Употреба	Учесници добију питање о којем треба да размисле током ограниченог временског периода. Након одређеног времена, заједно са својим суседом покушавају да пронађу/дефинишу заједничке називе за оно што су обоје одредили као значајно током прве фазе. Затим те идеје записују на фолији или папиру и прослеђују га следећем пару који покушава да пронађе још наслова. Када се искористе све идеје, могу се исписати на табли или приказати на видео биму.
Коментар	Ову методу не би требало користити за рад са великим бројем група због нагомилавања информација.
Материјали	Видео бим, папир, оловке.
Примери	Током обука наставника можемо покушати са питањем: `Шта за вас представља суштину активне наставе` У школи можемо користити, на пример, питање о `најзначајнијим елементима стратегије комуникације са клијентима` итд.
Ток обуке	Овај метод се може користити током фаза информисања и током фаза у којима учесници треба да изложе прве резултате.

004 Карте

Употреба	<p>Модератор поставља питање или даје тему. Од сваког учесника се тражи да запише одговоре и решења на постављено питање на картама и да карте стави испред себе, тако да је на свакој карти написан само по један одговор.</p> <p>Учесници ће затим груписати карте према насловима и на тај начин тематски структурирати предмете/одлуке.</p> <p>Ово може бити припрема за групни рад у оквиру којег се прате специфична интересовања учесника.</p>
Коментар	<p>Током ове вежбе идеје, поља интересовања, предлози и очекивања су сакупљени и не губе се током дискусије. Најпре се прикупе различите идеје које нису одмах подвргнуте критиковању. Током вежбе кључне речи су од веће помоћи него дугачке реченице, јер се могу боље структурирати/груписати и видети из даљине када су написане великим словима.</p>
Материјали	<p>Карте, оловке, табле за писање, подметачи и чиоде</p>
Примери	<p>‘ Настава у оквиру нових профила након летње паузе 2007. у стручним школама у Србији – на који начин припремити нас, наставнике, за реализацију нових програма у школама?’ је задатак који ће бити дат учесницима обуке за наставнике у Србији и – у складу са радом са картама – од њих се очекује да изведу план активности. Ово касније може да се пренесе у распоред активности Министарства просвете и спорта и Програма реформе средњег стручног образовања – фаза 2.</p> <p>Остали задаци за рад са картама могу бити:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Који су разлози за организовање посета предузећима у области у којој се налази школа? • Шта функционише добро у нашој школи (на зеленим картама), а шта би могло да буде боље (на белим картама)? • Које су наше стратегије како бисмо превазишли разлике у мотивацији које постоје у школи? • На који начин ми, наставници, можемо да смањимо оптерећење свакодневним послом у школи?
Ток обуке	<p>Овај метод је веома погодан за фазе планирања током семинара/радионица/процеса обуке.</p>

005 Вртешка

Употреба	<p>Група је подељена на две половине. Учесници су подељени на унутрашњи и спољашњи круг, тако да су људи из унутрашњег круга лицима окренути ка онима који су у спољашњем кругу, и свако има партнера са којим се гледа у очи. Учесницима се даје тема о којој треба да дају неколико изјава и о којој треба да разговарају 3-5 минута, док људи из спољашњег круга слушају, постављају питања и праве белешке. Након истека времена људи из спољашњег круга се померају за једно место у смеру кретања казаљки на сату. На тај начин формирају се нови тимови и сада људи у спољашњем кругу добијају задатак, док они у унутрашњем постају слушаоци. На тај начин, у релативно кратком временском размаку сви морају једном да причају и једном да хватају белешке.</p> <p>Вртешка се може користити за различите теме, за упознавање учесника током нових семинара или за учење језика.</p>
Коментар	Овај метод је веома користан током упознавања и одличан је за `пробијање леда` на почетку семинара. Након одређеног периода време за разговор може бити продужено са 3 на 5 или чак 7 минута.
Материјали	Списак тема или задатака који ће се користити.
Примери	<p>Теме и задаци могу бити:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Представљање, • Напредовање и постигнути резултати ученика се могу мерити..., • Моја очекивања од данашње/савремене обуке наставника су....., • Услови рада за наставнике у школама могу се пременити на начин да ..., • Када мислим о домаћем задатку у области информатике, обраде дрвета или туризма и услуга на уму имам..., • Итс.
Ток обуке	Овај метод може се користити како би се учесници међусобно упознали и добар је начин за опуштање, као и за припрему учесника за одређене теме.

006 Круг за одлучивање

Употреба	У фази планирања велики број аспеката је прикупљен, сложен по приоритетима и набројан према значају. Учесници онда раде на важности/значају сваког аспекта и размишљају о сваком аспекту као о делу круга у оквиру «круга за одлучивање». Поједини делићи се спајају у «круг» која ће одражавати значај сваког аргумента на основу величине парчета.
Коментар	Овај метод је користан како би се бавили интересовањима целе групе. Пружа могућност да се укључе чак и они који не могу увек да вербализују своје коментаре. Недостатак је што га неки учесници могу одбацити као `играрију`.
Материјали	Табла за писање, оловке, припремљени кругови, подметачи, маказе, лепак
Примери	Ставити, на пример, у облику делова круга различите: <ul style="list-style-type: none"> • задатке школске управе у стручним школама, • тешкоћа са којима се у раду могу сусрести интерни/екстерни носиоци промена, • дидактичка питања која треба поставити кад год се планира предавање/час, • публикације које би требало да читамо у Србији како би као наставници у стручним школама били у току са савременим кретањима у образовању.
Ток обуке	Овај метод може се користит током фаза евалуације и планирања.

007 Осветљавање

Употреба	<p>Учесници разговарају о различитим елементима обуке, на пример:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Какав је за вас био први дан? • Како се сада осећате? <p>Учесници могу давати своје изјаве, али не би требало да коментаришу изјаве других људи. Изјава не би требало да има више од једне реченице и требало би да садржи и позитивне и негативне елементе. Након тога могла би да се организује заједничка дискусија. След одговора може бити насумичан. Ипак, помаже да се `камен за комуникацију` прослеђује даље што омогућава да особа која има камен у руци говори.</p>
Коментар	<p>Овај метод је користан како би се процениле свака појединачна фаза током програма обуке. Подједнако је погодан за евалуацију читавог програма обуке као и за недељну радионицу. Увек је од користи планирати заједничку дискусију након «осветљавања». Варијација може бити за модератора радионице да сагледа цео програм и каже нешто о специфичним методама коришћеним у специфичном контексту.</p>
Материјали	<p>Није потребан материјал.</p>
Примери	<p>Осветљавање за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разматрање резултата радионице, • Искуства групе, • Атмосферу у групи, • Рад модератора, • Итд.
Ток обуке	<p>Овај метод се може користити током фаза када се ради евалуација радионица/обука/предавања.</p>

008 Рад у групи, део 1: Припрема и задатак

Употреба	<p>Рад у групи обично се може поделити у три фазе</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Припрема 2. Извођење рада у групи 3. Сумирање резултата и евалуација. <p>Прва фаза, пажљива припрема рада у групи је представљена. Ефикасан рад у групи биће добро припремљен када тренер/модератор/наставник/ тренер наставника обави следеће задатке:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Постави јасне циљеве (на пример на слајду), • Припреми јасна упутства/инструкције (писана, за целу групу), • Обезбеди све неопходне информације, • Усагласи процедуре презентације, • (уколико је могуће) да примере резултата рада сличних група, • Да прецизан распоред рада и пауза, • Информише групу о задацима модератора/наставника/тренера током рада у групи, • Одреди величину групе (4-6 члана чини групу функционалном), • Предложи начин за формирање групе (погледај следећи метод)
Коментар	<p>За рад у групи посебно је важно поштовати временски распоред по којем је за припрему рада, реализацију задатака и сумирање резултата предвиђено исто време, тј. по 1/3 укупног времена за рад у групи.</p>
Материјали	<p>Било шта што је потребно за рад групе.</p>
Примери	<p>Рад у оквиру `Замишљене туристичке агенције` има фазе у оквиру којих ученици треба да обаве следећи рад у групи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поделите се у групе од по 4-6 чланова по сопственом избору! • Прочитајте текст са основним информацијама о понуди замишљене туристичке агенције! • Направите категоризацију понуде и напишите категорије на фолији или слајду! • Одредите једног или два члана групе који ће хватати белешке и бити спремни да изложе двадесетоминутну презентацију на тему `Како да реорганизујемо/освежимо понуду наше компаније?`
Ток обуке	<p>Овај метод може се користити током фазе информисања, али и током фаза у којима учесницима треба да структурирају своје учење.</p>

009 Рад у групи, део 2: Припрема и формирање групе

Употреба	<p>Групе се могу формирати на много различитих начина:</p> <p>Према интересовањима:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Учесници се групишу према својим интересовањима, • Учесници се групишу према симболима које су добили или извукли, сликама или дефиницијама, • Сви учесници имају исту тему, али се разликују у могућностима да реализују задатке, <p>Насумице:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Бацањем коцке, па сви који баце исти број иду у исту групу • Извлачењем бројева или слова, • Извлачењем карата, • Извлачењем делова слагалице • Извлачењем симбола, • Стављањем предмета различите боје (бомбона) у корпу, • Итд. <p>Према симпатијама:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Формирање групе према симпатијама има смисла у случају тема које су исте за све групе. У супротном неке од група могу да буду «јаче» или да тема коју добије поједина група буде лакша од друге.
Коментар	<p>Сваки од начина формирања група има своје предности:</p> <p>Формирање групе према интересовањима за</p> <ul style="list-style-type: none"> • Груписања према садржини и • Бољој мотивацији за рад <p>Насумице за</p> <ul style="list-style-type: none"> • Брз почетак рада у групи без губљења времена, • Формирање хетерогених група, • Ефекат упознавања међу учесницима, • Превенцију «повређивања осећања» <p>Према симпатијама за</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стварање добре радне атмосфере, • Побољшање резултата рада стварањем добре радне атмосфере.
Материјали	Коцкице, делови слагалице, шпилови карата, корпе ите.
Примери	У раду са ученицима из стручних школа, увек је веома забано формирати групе кроз игру (са коцкицама или картама). У образовању одраслих, посебно за обуке наставника, обично је боље омогућити да се групе формирају на основу сличних интересовања.
Ток обуке	Овај метод се може користити током фаза информисања и у фазама када учесници треба да структурирају своје учење.

010 Рад у групи, део 3: Реализација рада у групи

Употреба	<p>Рад у групама може бити веома ефикасан уколико се понуде смернице које се односе на структуру и функције за сваког од чланова групе.</p> <p>Модератори групе требало би да буду свесни својих улога током рада у групи. Могло би бити корисно проверити оне групе којима би помоћ могла бити потребна на почетку, због структуре групе и веома је корисно да све групе знају где ће модератор бити током одређених фаза, у случају да групе имају нека питања. У сваком случају наставник/модератор/тренер наставника се повлачи и доприноси циклусу учења без давања сувише информација и података. Улога у овој методи је више улога фасилитатора.</p>
Коментар	<p>Овај метод је користан за идентификацију специфичних ситуација у групи. Он је важан део рада у групи, али мора да буде веома добро припремљен и модератор га може структурирати на начин који је неопходан за рад (види примере).</p>
Материјали	<p>Шта год је потребно за рад групе.</p>
Примери	<p>Савет за рад по темама може бити да се тема подели, на пример, на</p> <ul style="list-style-type: none"> • Активности, проблеме, перспективе и услове; или • Циљеве, отпор и нове идеје; или • Аргументе за и против; или • Проблеме и решења. <p>Улоге и функције у оквиру групе могу се дати</p> <ul style="list-style-type: none"> • Председавајућима (људима задуженим да рад групе буде продуктиван и који преузимају иницијативу), • Организаторима времена (људи задужени да се време за рад користи мудро и ефикасно) • Записничарима (људи који бележе резултате рада групе и касније презентују закључке осталим групама) • Инспектори процеса (особе које са стране надгледају процес рада, дискусију међу члановима групе или материјале)
Ток обуке	<p>Овај метод се може користити током фаза информисања и у фазама када учесници треба да структурирају своје учење.</p>

011 Рад у групи, део 4: Презентација, сумирање резултата и евалуација

Употреба	<p>Рад у групи увек би требало да је документован и представљен осталим групама. Постоје различити начини презентације рада, попут:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Писане презентације, • Усмене презентације, • Зидне новине, • Играње улога, • Сlike • Мапе ума (види опис метода) • Модели, • Колажи, • Видео записи (након дужих фаза групног рада), • Итд.
Коментар	<p>Овај метод требало би користит тако да презентације група не постану досадне у случајевима када своје закључке презентује 4-6 група. `Могућности тржишта` или `Базар` могу бити од помоћи када групе треба да направе станице које ће остали учесници посетити.</p>
Материјали	<p>Шта год је неопходно</p>
Примери	<p>Разлике у презентацијама могу се обезбедити тако што се групе изнова формирају тако да је у свакој групи по један учесник из претходне групе чији је задатак да обавести остале нове чланове о раду групе у претходној фази. Ово обично за резултат има веома успешну размену идеја, али и недостатак да се велики број информација презентује у релативно кратком временском периоду.</p>
Ток обуке	<p>Овај метод се може користити током фаза информисања и у фазама када учесници треба да структурирају своје учење.</p>

012 Вртешка идеја

Употреба	Један проблем подељен је на под-теме и записан на табли. Учесници седе у кругу. Свако од њих добија лист папира и записује идеје које му падају на памет. Затим шаљу своје папире у круг, у смеру кретања казаљки на сату. Гледањем идеја претходника, могу се додати неке нове или записати коментари и запажања. Папири могу да иду у круг два или три пута и затим се резултати записују на табли или емитују на видео биму.
Коментар	Овај метод се може користити само за рад са малим групама и неке идеје се могу записивати поново.
Материјали	Папир и прибор за писање.
Примери	<ul style="list-style-type: none"> • Како да успоставимо контакте са локалним компанијама у нашим областима – обраде дрвета, туризма и угоститељства и информатике? • На који начин можемо да побољшамо нашу промотивну кампању како бисмо представили процесе учења у нашој школи и школама у региону? • Какве су могућности за самопроцену ученика у нашем свакодневном раду?
Ток обуке	Овај метод се може користити током фаза евалуације радионице/обуке/предавања.

013 Мапе ума

Употреба	<p>Мапа ума је стабло мисли које почиње од проблема, питања или теме (написаног у центру мапе ума), а мисли и идеје су обележене као гране које расту из стабла дрвета. Мапа ума поставља сличне мисли у оквиру једне гране дрвета. На крају, постоји преглед/шема мисли и идеја око проблема.</p> <p>Ове мисли могу бити комбиноване са графиконима и цртежима и важније теме су представљене већим гранама од оних мање важних.</p>
Коментар	<p>Израда мапе ума је метод који наглашава субјективну свест о структури и фокусира се на повезивање/стварање мреже и смањивање комплексности / поједностављивање. Сви учесници су укључени и тражи се комуникација унутар групе. Мапе ума могу бити системи за прикупљање идеја који се стално мењају и допуњују. Мање групе (до 6 људи) дају боље резултате у развоју мапа ума од великих група у оквиру којих је тешко постићи договор/консензус у оквиру једне гране.</p> <p>Развој мапе ума је напредан метод у учењу/обуци и захтева прецизног и јасног `мапера` који је у стању да сагледа све везе.</p>
Материјали	Табле, чиоде, оловке, слике из часописа и лепак
Примери	<p>Током обуке наставника у Србији мапе ума су коришћене током различитих фаза. Ми ћемо радити мапу ума на основу питања `Да ли можемо да скицирамо неопходне кораке за промене у обукама наставника у школама и Министарства просвете и спорта`. Различите гране дрвета мапе ума могле би да буду попут:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Употреба наставничких конференција у школама за дистрибуцију нових наставних идеја, • Приказ активне наставе у различитим школама, • Писање више текстова и школских књига о активној настави, • Редовне ревизије наставних програма, • Употреба гласила и публикација министарства просвете за пласирање информација о активној настави, • Развој обука и пакета обука, • Постављање стандарда у обуци наставника, • Постављање наставника на кључне позиције у министарству
Ток обуке	Овај метод се може користити у оквиру фаза планирања, струкурирања и информисања.

014 Педагошко мишљење

Употреба	<p>Од учесника се тражи да наведу ситуације повезане са темом датом током обуке наставника, попут `агресија у нашој школи`.</p> <p>Ситуације које наводе се обележавају великим словима А, Б, В итд. Затим се од групе тражи да наведе активности и акције које треба предузети како би се решиле такве ситуације. Ове активности се могу обележити малим словима а, б, в итд. У оквиру трећег корака од групе се тражи да наведе разлоге за такво понашање и они се обележавају са 1, 2, 3 итд.</p> <p>Затим модератор дели упитнике, а од учесника се тражи да их попуне, дајући само једно објашњење за сваку ситуацију и повезујући са њом само један разлог. Резултати се представљају пред целом групом и обично подстичу веома живу и занимљиву педагошку расправу.</p>
Коментар	<p>Овај метод је користан како би се изнела различити педагошки ставови и разговарало о различитим начинима решавања проблема.</p>
Материјали	<p>Табла за писање, чиоде, припремљени папири за одговоре</p>
Примери	<p>Тема `Агресија у школи` може да се разматра кроз следеће ситуације:</p> <p>Ситуација А: Врата тоалета су стално оштећена, кваке размонтиране, а огледала поломљена.</p> <p>Ситуација Б: Наставник српског језика не може да одржи час, јер је у учионици непрестано бука, а ученици ћаскају међусобно.</p> <p>Ситуација В:</p> <p>Активност а) Повећати број дежурних наставника на одморима Активност б) Ученици морају да плате направљену штету, Активност в) Дати другачије примере доброг понашања, Активност г) Покушати изаћи у сусрет потребама ученика, Активност д)</p> <p>Разлог 1) Родитељи не воде рачуна о деци код куће, Разлог 2) Агресивни модели понашања на телевизији, Разлог 3) Фрустрације у школи, Разлог 4) Непостојање могућности за запошљавање, Разлог 5) Недоследно понашање наставника, Разлог 6) Непостојање правила Разлог 7)</p> <p>У упитнику наставник ће имати задатак да повеже сваку ситуацију са само једном активношћу и само једним разлогом.</p>
Ток обуке	<p>Овај метод се може користити током обуке наставника у области педагогије.</p>

015 Позиционирање

Употреба	<p>Модератор из просторије уклони столице и клупе и подели просторију на четири дела обележена са: `веома пријатно`, `веома непријатно`, `научено много` и `научено ништа`.</p> <p>Од учесника се онда тражи да искажу своја осећања и утиске тиме што ће се физички поставити у одређени део просторије.</p>						
Коментар	Ово је корисна вежба када желите да унесете физичко кретање у процес евалуације.						
Материјали	Карте са различитим значењима за четири дела просторије						
Примери	<p style="text-align: center;">Веома пријатно</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; text-align: center;">Особа А</td> <td style="width: 50%; text-align: center;">Особа Б</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Научено много</td> <td style="text-align: center;">Научено ништа</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Особа В</td> <td></td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">Веома непријатно</p> <p>У зависности од тога где су постављени учесници модератор добија увид о томе како је обука доживљена.</p>	Особа А	Особа Б	Научено много	Научено ништа	Особа В	
Особа А	Особа Б						
Научено много	Научено ништа						
Особа В							
Ток обуке	Овај метод је средство за брзу евалуацију семинара/радионица/тренинга.						

016 Играње улога

Употреба	<p>Модератор/наставник/тренер објашњава ситуацију за играње улоге и учесници добијају карте са улогама. Сваки учесник добија једну карту и не зна шта су добили остали учесници. Требало би да буде времена за рефлектовање и постављање питања. За оне који играју улогу требало би да буде времена да прочитају материјал и да се припреме за своју улогу. Остали, који посматрају требало би да имају времена да се припреме са својим задатком посматрача.</p> <p>Затим почиње игра, а након игре се организује расправа која може да буде подељена на неколико делова:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Запажања самих учесника, • Запажања посматрача, и • Вођена дискусија и научене лекције.
Коментар	<p>Код играња улога увек постоји ризик да се учесници сувише идентификују са својим улогама. Модератор треба да одлучи да ли ће скренути пажњу на то пре почетка играња улога. Са неким групама важно је бити сигуран да сви разумеју своје улоге пре него што почне играње.</p>
Материјали	<p>Текстови са описима ситуација, карте са улогама и листе за запажања.</p>
Примери	<p>Играње улога може се остварити кроз различите ситуације, као што су, на пример:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Конференција за наставнике стручних школа у Србији на којој два наставника покушавају да убеди остале у предности рада на пројекту, • Сцена између наставника и родитеља који се баве тестом који није дао очекиване резултате, • Састанак наставника са локалним послодавцима у продаји који дискутују о начинима да се што боље задовоље потребе локалног тржишта рада за `вештинама за запошљавање`, • Итд.
Ток обуке	<p>Овај метод се може користити током структурирања информација и мотивисања учесника за поједине теме.</p>

017 Грудва снега

Употреба	<p>Од свих учесника се тражи да напишу 5 тачака/жеља/идеја/питања на плавом папиру.</p> <p>У оквиру следећег корака заједно са својим суседом покушавају да се сложе око 6 од 10 тачака на жутом папиру, и у коначној рунди 2 пара (4 људи) ће се скупити заједно и сложити се о укупно 6 тачака и записати их на белу таблу.</p> <p>Резултат ће бити представљен на радионици и бити видљиво изложен у просторији у којој се одржава радионица.</p> <p>О овоме се може разговарати током састанка и може бити интересантно вратити се корак по корак обележавајући различитим бојама све до почетне рунде.</p>
Коментар	<p>Овај метод је добар за групе у којима нема више од 20 учесника. У већим групама требало би организовати више рунди. Добра идеја би могло да буде не дискутовати о стратегијама како се освајају поени на крају након прве грудве, али ако се метод грудве често користи изнова током радионице, модератор би то требало да укључи и ту алтернативу.</p>
Материјали	<p>Плави и жути А4 листови папира и бели листови А3 формата (за веће групе више различитих боја папира), оловке и фломастери</p>
Примери	<ul style="list-style-type: none"> • Шта су 5 главних тема у обуци наставника којима бисте волели да се ова радионица бави током наредних 10 дана? • Којих 5 најважнијих фактора треба имати на уму током контроле квалитета obroка у хотелима? • Шта је 5 најважнијих ствари током прављења писаних тестова (завршних испита) у секторима обраде дрвета, туризма и угоститељства и информатике?
Ток обуке	<p>Овај метод се може користити током фазе евалуације радионице/обуке/предавања.</p>

018 Где сте били и како је било?

Употреба	Учесници шетају кроз салу за семинар и окупљају се у паровима. Затим глуме ситуацију како долазе кући и како им родитељи/партнери/пријатељи постављају питање `Како је било на семинару?`. Особа која `долази кући` одговара кратко и језгровито. Након тога улоге се мењају између партнера и затим се сусрећу са осталим учесницима и понављају исто онолико пута колико има времена. Ово такође може да се организује тако што се глуме ситуације као што су повратак са састанка са шефом или колегом у школи.
Коментар	Ова симулација предвиђања ситуације која ће се догодити код куће, након завршетка са неким процесом који се одиграо на послу, у школи и сл., и може да буде припрема за време након семинара/радионице/часа и помаже учесницима да се врате у своје ван-школске/одн. наставницима на ситуације које се тичу обука.
Материјали	Није потребан никакав материјал.
Примери	`Долазак кући` ситуација са коментарима о садржају може да садржи изјаве попут `Научили смо неке методе како дати узајамну подршку колегама, које бих волео/ла ускоро да испробам у школи`. Или на емоционалном нивоу одговор колегама би могао да звучи као `Најзад састанак који је био заиста забаван али смо заиста озбиљно радили на развоју производа!` итд.
Ток обуке	Овај метод може се користити током фазе евалуације.